

Ομιλία από τον Πρόσβη ε.τ. κ. Ελευθέριο Καραγιάννη

Ενεργειακές και Γεωπολιτικές προκλήσεις στην Αν. Μεσόγειο- Μέση Ανατολή και η θέση της Ελλάδος

Οι ενεργειακές επενδύσεις και η ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν σημαντικό παράγοντα τόσο για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών, όσο και για διακρατικές συνεργασίες και απαιτούν στρατηγικούς σχεδιασμούς με το βλέμμα στο μέλλον.

Αν πριν από ελάχιστες δεκαετίες ετίθετο το ερώτημα για τον ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει η χώρα μας στις ενεργειακές και γεωπολιτικές προκλήσεις της ευρύτερης περιοχής μας, θα προκαλούσε μειδίαμα και θα εθεωρείτο ευσεβής πόθος.

Τα τελευταία όμως χρόνια με την επιτέλους σοβαρή πολιτική ενασχόληση των αρμοδίων παραγόντων διαγράφεται προοπτική θετικού μέλλοντος.

Η μέχρι τούδε επιδειχθείσα εσωστρέφεια και συνακόλουθα αδράνεια των αρμοδίων φορέων, φαίνεται να εξαλείφεται.

Οι λόγοι που εκτιμώ τις προκάλεσαν όλα αυτά τα χρόνια ανάγονται και στις τεταμένες σχέσεις που προκαλεί ο εξ ανατολών γείτονας, αλλά και στην στάση που τήρησαν οι κατά καιρούς Ελληνικές Κυβερνήσεις, ως απάντηση των προκλήσεων αυτών, δίνοντας υπόσταση στις τουρκικές διεκδικήσεις. Καταγράφω πολύ συνοπτικά δεσμεύσεις μας έναντι της Τουρκίας :

Πρακτικό Βέρνης, Νοέμβριος 1976 μεταξύ Κ. Καραμανλή και Σ. Ντεμιρέλ: δεσμεύτηκε η χώρα να μην προβεί σε ενέργειες για έρευνα και διάσωση και εκμετάλλευση τυχόν κοιτασμάτων πετρελαίου πέραν των χωρικών μας υδάτων των 6 ναυτικών μιλίων μέχρις ότου οριοθετηθεί η υφαλοκρηπίδα

Συμφωνία Νταβός, Φεβρουάριος 1988 μεταξύ Α. Παπανδρέου και Τ. Οζάλ με την οποία αποδεχθήκαμε να περιορίσουν οι δύο χώρες την ερευνητική τους δραστηριότητα για ανεύρεση κοιτασμάτων πετρελαίου στην αιγιαλίτιδα τους ζώνη.

Συμφωνία Μαδρίτης, Ιούλιος 1997, μεταξύ του Κ. Σημίτη και Σ. Ντεμιρέλ με την οποία η χώρα μας αναγνωρίζει τα ζωτικά συμφέροντα και ενδιαφέροντα της Τουρκίας στο Αιγαίο και δεσμεύεται να μην προχωρήσει σε μονομερείς ενέργειες.

Σύνοδος Κορυφής της Ε. Κοινότητας, Δεκέμβριος 1999, όπου η χώρα μας, ενώ ενέκρινε την ενεργοποίηση της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην ΕΚ, αποδέχθηκε την ύπαρξη συνοριακών διαφορών προς επίλυση.

Η σωστή αντιμετώπιση του θέματος με την παροχή αδειών εξερεύνησης υδρογονανθράκων και ανάπτυξης στην Δυτική Ελλάδα και στην Νότιο Κρήτη δημιουργεί νέα δεδομένα για τον ρόλο της χώρας στον ενεργειακό τομέα.

Το ερώτημα που τίθεται είναι αν η χώρα μας θα αποτελέσει ενεργειακό κόμβο στην περιοχή ή απλά στρατηγικό εταίρο και συντονιστή στην διαμετακόμιση καυσίμων μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών.

Παρ' όλον ότι οι δυνατότητες της χώρας μας δεν έχουν απόλυτα εξακριβωθεί, διότι μέχρι στιγμής το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος αποτελούν άγνωστο παράγοντα ως προς τις πραγματικές δυνατότητες της περιοχής ώστε να διαμορφώσουν την ελληνική εξωτερική ενεργειακή πολιτική, τείνω να κλίνω προς την δεύτερη δυνατότητα, τούτέστιν του στρατηγικού εταίρου και συντονιστή στην διαμετακόμιση καυσίμων χρησιμοποιώντας χερσαίους και υποθαλάσσιους αγωγούς πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Στην περίπτωση αυτή αναδύεται το πρόβλημα της ενεργειακής ασφάλειας δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου της Ευρώπης διέρχεται από την Μεσόγειο.

Ποίες όμως είναι οι προκλήσεις ασφάλειας που ενδέχεται να αντιμετωπίσει η χώρα μας δεδομένου ότι η περιοχή μας είναι μία δύσκολη περιοχή με γεωπολιτική αστάθεια που ακόμη δεν έχει διευθετηθεί;

Αναφέρθηκε ανωτέρω η τουρκική πολιτική στο Αιγαίο και η κατάσταση που επικρατεί. Είναι φανερό ότι τα προβλήματα αυτά στις διμερείς μας σχέσεις όταν ξεκίνησαν δεν είχαν ως εμφανή στόχο το ενεργειακό περιβάλλον. Με την πάροδο των ετών και την εμφάνιση των ενεργειακών δυνατοτήτων της περιοχής, το στοιχείο αυτό αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στις επιδιώξεις της Τουρκίας. Η απώλεια από αυτήν του ελέγχου ή της συνδιαμόρφωσης αποφάσεων, επί του ενεργειακού τομέα της περιοχής, θα γκρεμίσει σε μέγιστο βαθμό τον ρόλο που επιδιώκει να διαδραματίσει εδώ και πολλές δεκαετίες στην περιοχή, ως υπερδύναμη ή τουλάχιστον περιφερειακή δύναμη που να έχει βαρύνοντα λόγο και επιρροή στα τεκταινόμενα στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης, Μεσογείου, Μέσης Ανατολής και σε ένα βαθμό Β. Αφρικής.

Ο αντίλογος στην προκλητικότητα αυτή της Τουρκίας είναι η εξάλειψη της επιθετικότητας και αποκατάσταση φιλικών σχέσεων κυρίως με την χώρα μας, η οποία τα τελευταία χρόνια ανέπτυξε όχι μόνον πολιτική και οικονομική δραστηριότητα με διμερή, τριμερή και τετραμερή ενίοτε σχήματα, αλλά το βασικότερο, η δραστηριότητα αυτή ενεδύθη ένα βαρύνοντα μανδύα, της αμυντικής και στρατιωτικής διπλωματίας και δραστηριότητας, της οποίας καρπός υπήρξε, πρόσφατα, μεταξύ άλλων στρατιωτική συνεργασία δύο αιώνων αντιπάλων κρατών της περιοχής. Ένα μέρος των δράσεων αυτών στο αμυντικό επίπεδο περιλαμβάνει και ασκήσεις αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων, όπως σε εξέδρες άντλησης υδρογονανθράκων, υποθαλάσσιων καταστροφών κλπ.

Η ενεργειακή ασφάλεια των αγωγών, χερσαίων και υποθαλασσίων συμπυκνώνεται σε μία λέξη: Δολιοφθορά. Δολιοφθορά στα δίκτυα διαμετακόμισης, που μια από τις εκφάνσεις της μπορεί να είναι και το φαινόμενο Black Swan.

Η χώρα μας έχει ήδη υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση (PESCO) και έχει αναλάβει τον ρόλο του lead nation σε ένα πρόγραμμα που αποβλέπει στην αναβάθμιση της θαλάσσιας επιτήρησης και στόχος είναι, πέραν της επιτήρησης, η επίγνωση της κατάστασης και η αντίστοιχη ανταπόκριση της Ε.Ε. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν και άλλα κράτη όπως η Κύπρος, Ισπανία, Ιταλία, Βουλγαρία, Κροατία, Ιρλανδία και με καθεστώς παρατηρητή η Πορτογαλία.

Η χώρα μας διαθέτει από καιρό ένα σημαντικό πλεονέκτημα το οποίο αναγνωρίζεται τόσο από τους Ευρωπαίους όσο και τους συμμαχικούς μας εταίρους και είναι το Κέντρο Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) στα Χανιά, στο οποίο γίνεται εκπαίδευση σε κάθε είδους δραστηριότητες που αφορούν την σχεδίαση και διεξαγωγή επιχειρήσεων ναυτικής αποτροπής.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Ε.Καραγιάννης

Πρέσβυς ε.τ